

BIOLOGICKÉ HODNOCENÍ

Biologické posouzení stromořadí mezi obcemi Jilemnice a Mříčná

Zájmovým územím pro biologické posouzení je doprovodná zeleň rostoucí podél silnice č. 28619 v úseku mezi Jilemnicí a Mříčnou.

Mapa lokality – sledovaný úsek s doprovodem dřevin je vyznačen červeně

V části mezi Jilemnicí a lesním porostem západně od Hrubého kopce prochází silnice mezi poli a porost je zde mezernatý. Ve stoupání od Jilemnice dřevinný doprovod zcela chybí. Blíže k lesnímu celku se podél silnice nacházejí pozůstatky březové aleje, někde v podobě zachované základní kostry aleje, jinde jen jako ojedinělé stromy.

Březová alej se jednostranně zachovala i v úseku procházejícím lesem, kde je v těsném sousedství doplněna především smrky, javory a podrostem náletového charakteru. V blízkosti vodního toku rostou rovněž olše.

V jižní části silnice směrem na Mříčnou zůstala původní stromová výsadba zachovaná nejlépe – nalezneme zde oboustrannou alej bříz v poměrně dobrém stavu. Některé vybrané stromy jsou však zcela uschlé a mají výrazně zhoršenou provozní bezpečnost.

Z hlediska krajinného prochází silnice poměrně pestrá mozaikou polí, luk a lesních celků. V některých místech doplňují silnici poměrně hodnotné keřové nálety (např. šípkové růže), které by bylo vhodné v těchto místech zachovat. V severním úseku bez dřevin (u

Jilemnice) bude doplnění aleje novou výsadbou vhodným obohacením poněkud uniformní části zemědělsky využívané krajiny.

Metodika provedeního monitoringu:

Výskyt živočichů na předmětné lokalitě byl sledován především s ohledem na ornitofaunu. Lokalita byla navštívena 17.6.2020.

Stromy v aleji byly jednotlivě prohlédnuty za účelem zhodnocení stavu dutin z pohledu možných hnízdišť ptáků a dočasných či dlouhodobých úkrytů pro netopýry. Přítomnost těchto živočichů je sledována podle typických znaků (zbytky trusu, škrábance na kůře, hnízda, posouzení vhodnosti dutin k osídlení netopýry).

K monitoringu výskytu ptačích druhů v aleji a jejím okolí sloužily vokalizační projevy ptáků (zpěv) a přímá pozorování. Jednotlivé terénní návštěvy však nemohou plně nahradit dlouhodobé sledování lokality. Další informace týkající se zvláště chráněných druhů ptáků, které by mohly být realizací projektu dotčeny, proto doplnila recentní data z Nálezové databáze ochrany přírody AOPK ČR (dále jen „NDOP“).

Zjištěné druhy živočichů

Ptačí druhy zjištěné na lokalitě v rámci zoologického mapování shrnuje následující tabulka s vyznačením druhů zvláště chráněných podle vyhlášky č. 395/1992 Sb. k zákonu č. 114/1992 Sb, o ochraně přírody a krajiny (dále jen „ZCHD“). Druhy vázané na stromový porost aleje (eventuálně navazující keřový podrost) jsou vyznačeny tučně.

Český název	Vědecký název	Stav ochrany podle legislativy
jiříčka obecná	<i>Delichon urbica</i>	ohrožená
vlaštovka obecná	<i>Hirundo rustica</i>	
brhlík lesní	<i>Sitta europaea</i>	
kos černý	<i>Turdus merula</i>	
drozd zpěvný	<i>Turdus philomelos</i>	
rehek domácí	<i>Phoenicurus ochruros</i>	
pěnkava obecná	<i>Fringilla coelebs</i>	
holub hřivnáč	<i>Columba palumbus</i>	
strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i>	
skřivan polní	<i>Alauda arvensis</i>	
pěnice hnědokřídla	<i>Sylvia communis</i>	
pěnice černohlavá	<i>Sylvia atricapilla</i>	
budníček menší	<i>Phylloscopus collybita</i>	
sýkora koňadra	<i>Parus major</i>	
sýkora modřinka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	ohrožený
lejsek šedý	<i>Muscicapa striata</i>	
konipas bílý	<i>Motacilla alba</i>	
vrabec domácí	<i>Passer domesticus</i>	
strakapoud velký	<i>Dendrocopos major</i>	
káně lesní	<i>Buteo buteo</i>	

Tabulka 1.: Druhy zjištěné na sledované lokalitě. Tučně jsou vyznačeni ptáci, kteří mají silnější vazbu na doprovodnou vegetaci rostoucí podél silnice.

BIOLOGICKÉ HODNOCENÍ

Dominantní dřevinou ve výsadbě podél silnice jsou břízy. Tyto stromy obvykle nevytvářejí větší dutiny a možnost, že by se pod kůrou stárnoucích a umírajících stromů mohli usídlit netopýři je s ohledem na charakter této dřeviny prakticky vyloučena.

Suché stromy v aleji mohou být zajímavým biotopem pro dřevokazný hmyz, jejich ponechání na místě však není dost dobře možné s ohledem na značnou výšku a nízkou provozní bezpečnost. Pobytové stopy netopýřů v aleji zjištěny nebyly.

Výrazně sušší okraje silnic s pravidelně sekanou trávou jsou vhodným biotopem pro ještěrky, které zde také byly zastíženy (bez možnosti bližšího určení). To platí především pro jižně orientovaný úsek klesající od rozcestí „U obrázku“ směrem k Mříčné.

Stejný úsek svou expozicí a charakterem vegetace vyhovuje i mravencům rodu *Formica* (ZCHD v kategorii ohrožené). Dvě velká kupovitá hnízda mravenců byla zjištěna při okraji světlého lesa poblíž rozcestí U obrázku (východně od mapované silnice). Nové kolonie mravenců však vznikají, s ohledem na vhodný charakter a prosluněnost, také přímo v příkopech silnice, často na starých pařezech po pokácených břízách. Toto se týká tří hnízd v sekaném pásu při západním okraji silnice na počátku klesání do obce Mříčná. Přesnější umístění mravenišť v mapě viz obrazová příloha.

V databázi NDOP je evidováno poměrně velké množství ZCHD obratlovců, kteří se v okolí sledované lokality vyskytují. Tato skutečnost závisí jednak na poměrně pestré krajinné mozaice, která nabízí vhodné podmínky pro velké množství druhů, rovněž však souvisí s důkladným zoologickým mapováním prováděným kvůli realizaci nedalekého volnočasového areálu „Hraběnka“.

Z ptáčích druhů zaznamenaných v NDOP mohou mít vztah k aleji (okrajově) pouze lejsci šedí a eventuálně ůhýk obecný.

Kromě ještěrek (v daném případě NDOP uvádí výskyt ještěrky živorodé) byl v okolí doložen výskyt slepýše křehkého, který se bude velmi pravděpodobně nacházet i v blízkosti silnice.

Okraj lesa rovněž využívá k lovu několik druhů netopýřů. Přestože se nejedná o vyložené stromové druhy, nelze občasný výskyt letounů na vhodných stromech (v dutinách) vyloučit.

Komentář k zjištěným výsledkům

Sledované území je z přírodního hlediska poměrně pestré – zahrnuje (okrajově) prostředí hospodářského statku, lesní enklávu, křoviny i luční a polní porosty. Tomu odpovídá také počet zjištěných druhů, který je na lokalitě relativně vysoký, stejně jako počet údajů v NDOP.

Ze zaznamenaných druhů ptáků se jedná především o běžnější druhy pro sledované biotopy. V rámci ZCHD byla zjištěna vlaštovka obecná a lejsek šedý. Vlaštovky však nejsou na prostředí doprovodné silniční vegetace vázány vůbec, lejsci jen vyložené okrajově (ve smyslu plynulé návaznosti „lesního“ fragmentu aleje a stromového porostu v blízkosti Hrubého kopce). ZCHD ůhýk obecný na lokalitě při terénní pochůzce zaznamenaný nebyl, je však mapován dle NDOP v nedalekém okolí a některé partie porostů kolem silnice pro něj mohou být potenciálně vhodné. Preferuje křoviny mezi stromy, které se místy nacházejí např. v úseku mezi lesem a statkem u Jilemnice.

Alej je zároveň vhodným biotopem pro plazy (ještěrky a slepýše) i mravence. Zatímco z pohledu plazů není prakticky žádný zásah v aleji (ve smyslu kácení či rekonstrukce) nikterak nebezpečný, biotop mravenců může být dotčen změnou oslunění i vodního režimu v těsném sousedství hnízd v souvislosti s novou výsadbou stromů podél silnice.

Na dřevinách podél sledované komunikace nebyl při terénním průzkumu zaznamenán výskyt netopýrů. Některé stromy mohou však teoreticky poskytovat vhodné podmínky k pobytu pro jednotlivé letouny pohybující se v okolí. Výskyt kolonie v břízách je vysoce nepravděpodobný.

Závěr zoologického monitoringu a doporučení k realizaci projektu

V mapované oblasti byl v terénu zjištěn výskyt ZCHD v kategorii ohrožené – vlaštovka obecná a lejsek šedý. Vlaštovka však nemá žádnou vazbu k aleji, lejsek jen vyloženě okrajovou. Nelze vyloučit výskyt ůhýka obecného, některé fragmenty dřevin (keře) pro něj mohou být potenciálně vhodné.

Plánované zásahy do dřevin je nutné vždy provádět mimo období hnízdění ptáků.

Přítomnost netopýrů v aleji nebyla zjištěna, nicméně s ohledem na doložený výskyt netopýrů v okolí lokality podle NDOP, stav některých dřevin i obtížnou dostupnost vysokých korun, je vhodné postupovat s předběžnou opatrností. Pokud bude potřeba některé stromy pokácet, mělo by tak být učiněno nejlépe v období od poloviny března do jeho konce. V této fázi roku výrazně klesá riziko z předčasného probuzení potenciálně zimujících netopýrů ve stromech a zároveň ještě nehrozí hnízdění ze strany ptáků. Ořezy větví výše v koruně by měly být z tohoto pohledu bezproblémové.

V jižní části aleje (při západní straně) byla zjištěna hnízda mravenců *Formica* sp. (ZCHD v kategorii ohrožené). Tito bezobratlí mohou být výsadbou aleje potenciálně dotčeni s ohledem na změnu mikroklimatu v okolí hnízda.

Zpracovatel průzkumu:

Mgr. Olga Hušková

Použitá literatura a další zdroje:

AOPK ČR. Nálezová databáze ochrany přírody. [on-line databáze; portal.nature.cz]. 2020-06-23

Netopýři v lesích: doporučení pro lesnickou praxi – Cepáková, E., Hort, L., vydala Česká společnost pro ochranu netopýrů (ČESON) roku 2013

Zákon o ochraně přírody a krajiny, č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů

Mapové podklady podle www.mapy.cz

BIOLOGICKÉ HODNOCENÍ

Obrazová příloha:

Obr.1: Smíšené stromy v aleji v blízkosti lesního celku.

Obr. 2 a 3: Proschlé břízy v severním úseku silnice (vlevo) a jedna z dutin potenciálně vhodných pro obratlovce (východní strana silnice blíže k Jilemnici).

Obr. 4: Středový úsek aleje procházející porostem lesního charakteru (místo výskytu lejska šedého).

BIOLOGICKÉ HODNOCENÍ

Obr. 5 a 6: Mraveniště mravenců rodu *Formica* vznikající na starých pařezech při jižním úseku silnice – vlevo celkový pohled na lokalitu směrem k Mříčné, vpravo detail mraveniště

Obr. 7: Další mraveniště rodu *Formica* se nachází téměř na vršku, odkud silnice klesá směrem k Mříčné (západní strana komunikace) – v pravé části fotografie za příkopem.

Mapa přibližného umístění mravenčích hnízd při západním okraji silnice jižně od rozcestí „U obrázku“